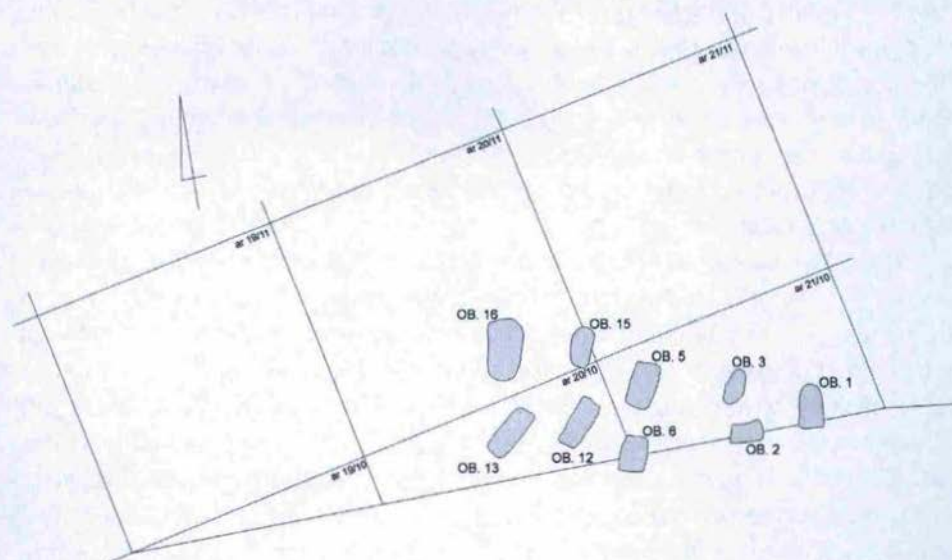

Trasa A4 (odcinek małopolski) – Route of A4 (Little Poland section)

Bartosz Józwiak, Jacek Rozen

Sprawozdanie z badań wykopaliskowych na stanowisku 8 w Łysokaniach, gm. Kłaj, woj. małopolskie.

Badania wykopaliskowe na stanowisku 8 w Łysokaniach (ryc. 1**) przeprowadzono pod koniec listopada i w grudniu 2004 roku. W tym czasie przekopano kilkadziesiąt arów. W ich rezultacie odkryto pozostałości zdecydowanie większego cmentarzyska kultury mierzanowickiej (ryc. 2, 3**). Położone było ono na niewielkim wypłaszczeniu terenowym, w obrębie stoku oraz na samym stoku. W ramach badań uchwycono jedynie północną część cmentarzyska (reszta nie wchodziła w pas kolizji autostrady), na którą składało się 9 pewnych grobów oraz dwa (obiekty 17 i 18) domniemane (bardzo zły stan zachowania utrudniał w ich przypadku jednoznaczny identyfikację funkcjonalną). Z tego powodu trudno ostatecznie określić wielkość analizowanej nekropolii. Wszystkie groby były prostokątne w rzucie poziomym oraz płaskodenne w profilu (brak znamion pochówków kładowych). Zdecydowana więk-

Ryc. 2. Łysokanie, stan. 8. Rozkład przestrzenny grobów kultury mierzanowickiej (na podstawie siatki arowej). Rys. J. Rozen.

Ryciny w tekście zaznaczone (*) obejmują ryciny, znajdujące się "pod opaską" przy końcu danego tomu, a oznaczone (**) - publikowane są w końcowej, kolorowej części tomu.

szość usytuowana była na osi NE-SW, zgodnie z nachyleniem stoku (czyli typowo). Jedyne grob nr 2 usytuowany był w poprzek stoku, na osi E-W (ryc. 2). Stan zachowania poszczególnych grobów był różny (głównie w związku z zachodzącymi na stoku procesami podepozycyjnymi i uprawą powodującą silne spływy gruntowe), co wyraża się dobitnie w ich głębokości: od ok. 65 cm (groby 6 i 16) do ok. 20 cm.

W kilku przypadkach (np. groby 5 i 6 mamy najprawdopodobniej do czynienia z konstrukcjami drewnianymi, które stanowią rodzaj obstawy czy też skrzyni grobowej i rysują się dość wyraźnie na planach płaski analizowanych grobów (ryc. 4**, 6**).

W siedmiu grobach występował inwentarz ruchomy: 7 zabytków krzemiennych, 2 naczynia ceramiczne, 1 fragment kości. W żadnym z grobów nie znaleziono ozdób miedzianych. Charakterystyki materiałów ruchomych w grobach dokonano posługując się znanymi już klasyfikacjami typologii, mikromorfologii i technologii (J. Czebreszuk 1996; S. Kadrow, J. Machnik 1997; A. Koško 1979).

Groby 1, 3, 12, 15 – we wszystkich wymienionych obiektach wystąpiły w wypełniku pojedyncze zabytki krzemienne. W przypadku grobów 1, 12, 15 są to niewielkich rozmiarów odłupki lub fragmenty wiórów, zaś w przypadku grobu 3 mamy do czynienia z retuszowanym po bokach grocikiem do strzały.

Grób 6 – w jego wypełniku zarejestrowano fragment niewielkiego wióra krzemienno-organicznego oraz bardzo niewielki fragment zęba (najprawdopodobniej zwierzęcego).

Grób 5 – w przydennej części wypełnika wystąpił w tym grobie bardzo zniszczony fragment dna naczynia ceramicznego (można domniemywać, iż był to kubek). Naczynie to było najprawdopodobniej wykonane z gliny schudzonej drobnym i średnim tłuczniem kamiennym (technologia raczej identyczna z naczyniem z grobu 16, które opisane zostało poniżej), jednak fatalny stan zachowania nie daje możliwości jednoznacznej oceny kompleksu cech technologicznych. Obok wspomnianego naczynia w grobie zarejestrowano także dwa niewielkie odłupki krzemienne, bez śladów dalszej obróbki.

Grób 16 – w spągowej części tego obiektu natrafiono na pojedynczy, cienkościenny (4 mm grubości) kubek ceramiczny o wysokości ok. 10 cm (typ B1), wykonany z gliny schudzonej liczną domieszką głównie drobnego i średniego tłucznia kamiennego, z niewielkim udziałem frakcji grubej. Gлина w tym przypadku była średnio wymieszana (przełom warstewkowy, o barwie w odcieniach żółto-czerwonych), a obie powierzchnie (zachowane fragmentarycznie) były lekko pofałdowane i delikatnie szorstkie. Krawędź omawianego kubka jest dość trudna do jednoznacznego opisu, gdyż na różnych odcinkach zdradza różne ukształtowanie. Generalnie jest to jednak typ krawędzi z okapem na ścianie zewnętrznej (w części trójkątnej, a w części półkolistym) oraz wewnętrzną ścianką prostą i zaokrąglonym zwieńczeniem (typ 49 lub 57e). Dno naczynia reprezentuje typ 1. Kubek jest ornamentowany (podobnie zresztą jak naczynia z Targowiska 14/15) trzema podwójnymi, dookolnymi od-

ciskami sznura dwudzielnego (w części wylewowej) oraz rzędem łuczków, pętelek skierowanych końcami ku dołowi, wykonanych także odciskiem sznura. Dodatkowo na uchu wykonano także dwa zdwojone odciski sznura w układzie wertykalnym (wzdłuż ucha).

Analiza chronologiczna

W omawianych zespołach występują najpospolitsze dla fazy wczesnomierzanowickiej kubki typu B (tutaj B1; ryc. 7; por. S. Kadrow, J. Machnik 1997). Tym samym zespoły te na podstawie cech makromorfologii i typologii naczyń (podobnie jest w przypadku cech mikromorfologicznych – zaokrąglone zwieńczenia typu e – oraz ornamentyki) datować można na tę właśnie fazę (2200-2050 BC). Typowe są tu podwójne odciski sznura, ornamenty sznurowe na uchach oraz obejmujące dolne partie brzuśców wydłużone sznurowe pętle (ryc. 7). Taką pozycję chronologiczną analizowanych zespołów funeralnych potwierdzają dodatkowo obserwacje cech technologicznych. Kubki B wykonane są w technologii wczesnomierzanowickiej, której charakterystyczną cechą jest pojawienie się grubszych frakcji tłuczni kamiennego.

Bibliografia

Czebreszuk J.

1996 Społeczności Kujaw w początkach epoki brązu, Poznań.

Kośko A.

1979 Rozwój kulturowy społeczeństw Kujaw w okresie schyłkowego neolitu i wczesnej epoki brązu, Poznań.

Kadrow S., Machnik J.

1997 Kultura mierzanowicka. Chronologia, taksonomia, rozwój przestrzenny, Kraków.

Bartosz Józwiak, Jacek Rosen

Report on archaeological excavations at site Łysokanie 8, Kłaj commune, Little Poland province.

Summary

During the excavation works, carried out at site Łysokanie 8 (Fig. 1**), remains of Mierzanowice culture cemetery were found (Fig. 2, 3**). Only N part of the cemetery was recognized (rest of its area wasn't located on the motorway's route); 9 undoubted and 2 alleged graves (features 17 and 18) were documented (considering the fact, that they were poorly preserved, it was difficult to define their function). Most of them were situated on the

Figures, referred to in the text as (*), are included on a separate sheets under the cover of the volume; those marked (**) are placed on colour plates at the end of the volume.

N/E – S/W axis, in accordance with hillside's inclination (typically). Exceptionally, grave no 2 was located across the slope on the E-W axis (Fig. 2).

In some cases (for example graves no 5 and 6) we probably deal with wooden constructions, presumably remains of casing or grave chest, distinctly outlined on flat plans of the analyzed graves (Fig. 5**; 6).

In 7 graves moveable relics were documented: 7 flint artifacts, 2 clay vessels, 1 fragment of a bone. In none of the graves copper ornaments were found.

Figures

- Fig. 1. Location of the site 8 in Łysokanie, Kłaj commune, against a background of Targowisko – Szarów settlement complex.
- Fig. 2. Spatial arrangement of Mierzanowice culture graves at site Łysokanie 8 (drawn by J. Rozen).
- Fig. 3. Spatial arrangement of Mierzanowice culture graves at site Łysokanie 8 (photograph by J. Rozen).
- Fig. 4. Plan of grave no 3 at site Łysokanie 8 (photograph by J. Rozen).
- Fig. 5. Plan of grave no 5 at site Łysokanie 8 (photograph by J. Rozen).
- Fig. 6. Plan of grave no 6 at site Łysokanie 8 (photograph by J. Rozen).